

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни/освітнього компоненту	Основи наукових досліджень (за професійним спрямуванням)
Компонент освітньої програми	Вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3,0 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Викладач	ДЖЕДЖЕРА Ольга Володимирівна старший викладач
CV викладача (in) на сайті кафедри	https://psuhologia.rshu.edu.ua/kafedra/kafedra-vikovoi-ta-pedahohichnoi-psykholohii/sklad-kafedri/9-uncategorised/118-dzhedzhera-olha-volodymyrivna
E-mail викладача:	olha.dzhedzhera@rshu.edu.ua

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є забезпечення майбутніх спеціалістів теоретичними знаннями щодо методології, методики та інструментарію дослідження та підготовки ними публікацій, кваліфікаційних робіт, підготовка до здійснення науково-дослідницької діяльності.

Згідно вимог освітньо-наукової програми здобувачі вищої освіти у процесі вивчення вибіркової компоненти можуть набути таких компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів, характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК12. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовою як усно, так і письмово, поважати різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК6.
- СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Освітньо-науковою програмою передбачено досягнення наступних *програмих результатів навчання (РН)*:

- РН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

PH2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

PH4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел

PH6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

PH7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

PH8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

PH15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

PH16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні аспекти організації науково-дослідної діяльності в Україні та метрологічні основи наукових досліджень

Тема 1. Роль та завдання сучасної науки

Сутність науки. Наука як особлива форма пізнання. Наука як продуктивна сила. Наука як діяльність. Пізнавальна, критична, практична функції науки. Значення науки. Історія розвитку науки.

Об'єкт та предмет науки. Завдання науки. Критерії науковості.

Структура науки як системи знань. Наукова ідея. Гіпотеза. Науковий закон. Теорія. Основні функції наукових теорій. Структура теорій. Наукові факти. Наукові поняття. Аксиома. Постулат. Принцип. Концепція. Положення. Судження.

Класифікація наук. Фундаментальні та прикладні науки. Суспільні науки. Природничі науки. Технічні науки.

Тема 2. Наукове дослідження як форма розвитку науки

Об'єкт, предмет, мета наукових досліджень. Завдання наукових досліджень. Основні показники сучасного наукового дослідження. Класифікаційні ознаки наукових досліджень. Рівні наукових досліджень: емпіричний, теоретичний, методологічний

Етапи процесу наукового дослідження. Вибір (постановка) теми або проблеми дослідження. Науковий напрям. Наукова проблема. Тема наукового дослідження. Уточнення проблеми (теми) і складання програми дослідження. Програма дослідження. Обґрунтування теми наукового дослідження. Актуальність дослідження. Мета дослідження. Гіпотеза дослідження. Систематичне накопичення матеріалів. Експеримент. Зведення (опрацювання) результатів дослідження. Теоретичний аналіз результатів дослідження. Оформлення результатів дослідження. Наслідки впровадження результатів дослідження у практику.

Організаційна структура наукових досліджень в Україні. Сектори організації науки в Україні. Установи організації наукової діяльності в Україні: Міністерство освіти і науки України, Національна академія наук, державні галузеві академії наук, громадські спеціалізовані академії, відомчі галузеві академії, наукові товариства, заклади вищої освіти. Наукові школи.

Категорії наукових і науково-педагогічних працівників. Наукові ступені. Вчені звання.

Тема 3. Методологія наукових досліджень

Поняття методології науки. Методологія. Головна мета методології науки. Методологічна основа наукового дослідження. Структура системи наукових принципів. Найважливіші аспекти застосування методології. Методика наукового пізнання. Методика дослідження. Основне призначення методики дослідження.

Поняття методів наукового дослідження. Діалектичний метод. Конкретнонаукові, спеціальні методи дослідження. Дисциплінарні методи наукового дослідження. Методи міждисциплінарного дослідження. Емпіричний рівень наукового пізнання. Теоретичний рівень наукового пізнання.

Тема 4. Теоретичні методи наукових досліджень

Сутність теоретичного дослідження. Особливості теоретичного дослідження. Теоретичні загальнонаукові методи наукового дослідження. Аналіз. Синтез. Види аналізу та синтезу. Індукція. Дедукція. Порівняння. Формалізація. Абстрагування. Процес абстрагування. Види

абстракції: ототожнення, ізолювання, конструктивізація, актуальна нескінченність, потенційна здійсненність. Моделювання. Види моделей: інтуїтивні, фізичні, математичні, знакові, функціональні, структурні, природні. Переваги теоретичних методів дослідження. Недоліки теоретичних методів дослідження.

Тема 5. Емпіричні методи наукових досліджень

Емпіричні методи наукового дослідження. Емпіричне дослідження. Загальні вимоги до емпіричних методів та методик: валідність, роздільна здатність, надійність, репрезентативність. Спостереження, вимірювання, порівняння, експеримент як методи наукового дослідження. Наукове спостереження. Пізнавальні результати спостереження. Вимоги до спостереження. Види спостереження. Послідовність підготовки та проведення спостереження. Вимірювання. Атрибутивні ознаки вимірювання: номінальні та порядкові. Атрибутивні ознаки за характером варіації: дискретні та неперервні. Порівняння. Вимоги до валідності порівняння. Види порівняння: порівняння з еталоном, порівняння в часі, територіально-просторові порівняння. Узагальнення. Умовивід за аналогією. Експеримент. Основна мета експерименту. Етапи експериментального дослідження: констатуючий, формуючий, корегуючий, контрольний. Етапи проведення експерименту. Інші емпіричні методи дослідження. Опитування: інтерв'ю, анкетування, бесіда. Вимоги до опитувальних методів. Послідовність опитування. Рейтинг. Експертна оцінка: методом колективних експертних оцінок, метод «мозкового штурму», морфологічний метод аналізу, метод семикратного пошуку, метод асоціацій та аналогій, метод колективного блокнота і контрольних запитань. Переваги емпіричних методів дослідження. Недоліки емпіричних методів дослідження.

Змістовий модуль 2. Особливості проведення наукових досліджень

Тема 6. Інформаційне забезпечення здійснення наукових досліджень. Науковий пошук, організація і методика роботи з джерелами.

Роль інформації у наукових дослідженнях та класифікація наукових документів. Наукова інформація. Основні ознаки наукової інформації. Основні джерела науково-технічної інформації: монографія, збірник, періодичні видання, спеціальні випуски періодичних видань, патентно-ліцензійні видання, стандарти, навчальна література, надруковані документи, науково-інформаційна діяльність, інформаційні ресурси, Галузі інформації.

Структура і призначення наукових документів. Види інформації: оглядова, релативна, реферативна, сигнальна, довідкова. Первинна та вторинна інформація. Достовірність та новизна інформації. Електронні джерела наукової інформації. Електронні ресурси вільного доступу (Україна).

Режим доступу до наукової інформації. Види видань: бібліографічні, реферативні, оглядові.

Принципи збору інформаційного матеріалу. Етапи вивчення наукових джерел інформації.

Тема 7. Підготовка та написання наукової публікації.

Види наукових публікацій. Видання. Монографія. Стаття. Автореферат дисертації. Препринт. Тези доповідей, матеріали наукової конференції. Збірники наукових праць.

Зміст та особливості написання оформлення наукової статті. Наукова стаття. Структурні елементи статті: вступ, аналіз останніх досліджень та публікацій, формулювання мети (постановка завдання), виклад змісту власного дослідження, висновок, бібліографічний список цитованої літератури, анотація. Правила оформлення наукової статті.

Виступ, доповідь, інформаційне повідомлення на семінарах, науково-практичних конференціях, симпозіумах. Види доповідей: звітні, поточні, на наукові теми. Вимоги до написання наукової доповіді. Тези доповіді.

Наукова монографія. Види монографій: наукові та практичні. Вимоги до оформлення монографій. Дисертація.

Тема 8. Методика написання курсової роботи та кваліфікаційних робіт (бакалаврських, магістерських).

Мета та завдання написання курсових та кваліфікаційних робіт. Курсова робота: теоретична та емпірична. Мета виконання курсової та кваліфікаційної роботи.

Порядок виконання курсової та кваліфікаційної роботи. Етапи виконання курсової та кваліфікаційної роботи: вибір теми роботи, складання плану роботи, добір та вивчення літератури, написання та оформлення роботи, захист роботи.

Зміст курсової та кваліфікаційної роботи. Складові частини курсової та кваліфікаційної роботи: титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки, додатки, анотація. Структура вступу до курсової та кваліфікаційної роботи: актуальність теми, мета, гіпотеза, об'єкт, предмет дослідження, завдання дослідження, методи дослідження, теоретична та практична значущість, база та вибірка дослідження, опис структури роботи. Структура основної частини курсової та кваліфікаційної роботи: огляд літератури з досліджуваної проблеми; виклад методологічного підходу; опис головних методів, організації та процедури дослідження; опис отриманих результатів дослідження; аналіз отриманих результатів.

Вимоги до оформлення курсової та кваліфікаційної роботи.